

BULLETIN
PSYCHOLOG
V ČESKOSLOVENSKU

1985

Bulletin Psychológ v Československu slúži pre internú potrebu členov a orgánov ČSPS a SPS. Uverejňuje príspevky, skúsenosti a poznatky týkajúce sa života ČSPS a SPS, práce psychologickéj profesie a členov spoločnosti ako aj anotácie knižných publikácií. Vychádzajú dve čísla ročne. Zaslané príspevky považuje redakcia za definitívne znenie, vyhradzuje si právo redakčne ich upraviť. Rukopisy nevraciamy. Žiadame prispievateľov, aby zohľadnili profiláciu bulletinu. Príspevky posielajte dvojmo gramaticky a jazykovo upravené s maximálnym počtom opráv 5 na jednej strane, písané obriadok (30 riadkov na jednej strane).

Príspevky posielajte na adresu:

REDAKCIA BULLETINU PSYCHOLÓG V ČESKOSLOVENSKU

Psychologický ústav UK

Mickiewiczova ul. 4

811 07 Bratislava, tel.: 576 01

Redakčnú radu vedie: Doc. PhDr. Jozef Koščo, CSc.

Predsedníčka: PhDr. Olga Kolaříková, CSc.,

Členovia redakčnej rady: PhDr. J. Ch. Raiskup, PhDr. R. Kohoutek, CSc.,

PhDr. M. Urbanová, CSc., PhDr. T. Taročková, CSc.

Výkonný redaktor: PhDr. Elena Hradiská, CSc. (tel. 31 40 86)

Bulletin bol zadaný do tlače: február 1986

Bulletin bol vytlačený: apríl 1986

OBSAH

I. Z ČINNOSTI ČSPS A SPS

Hodnotiaca správa o činnosti SPS (V. Kováliková)	5
Uznesenie Valného zhromaždenia SPS pri SAV	7
Stav, predpoklady a vyhliadky aplikácie psychológie v SSR (J. Boroš)	8
Stav a perspektívy aplikácie psychológie v oblasti zdravotníctva (O. Kondáš, A. Heretík)	9
Stav, problémy a perspektívy aplikácie psychológie v oblasti priemyslu a hospodárskych organizácií (M. Kubalák, T. Kollárik)	12
Z činnosti Východoslovenskej oblastnej skupiny SPS (L. Lovaš, V. Bačovská)	17
Problémy sociálnej prevencie negatívnych javov v Bratislave (Š. Matula)	19
Další etologická konferencie (V. Blažek)	20

II. Z ODBORNÉHO ŽIVOTA

Klinicko-psychologický výskum na Slovensku v 7. päťročnici (S. Heřmánek)	23
Reorientácia klinickej psychológie (A. Stančák)	27
Vedecké kolokvium k interdisciplinárnemu výskumu (L. Lovaš)	30
Možnosti využívania skupinových foriem práce (Z. Mardiaková, Š. Matula)	34
Teoreticko-praktická konferencia o výchove k práci a voľbe povolania (K. Stašáková)	35

III. TRIBÚNA NÁZOROV, DISKUSIÍ, KRITÍK

Nomotetický a idiografický prístup k výskumu vo vývinovej psychológii (V. Dočkal)	38
Príspevok k supervízii poradenských psychológov (K. Pollák)	45

IV. NOVÍ ČLENOVIA, JUBILANTI

51

V. PSYCHOLÓGIA VO SVETE

69

VI. ANOTÁCIE, INFORMÁCIE

75

I. Z ČINNOSTI ČSPS A SPS

SPRÁVA

o činnosti Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV za obdobie od Valného zhromaždenia konaného 25. augusta 1983 do 10. decembra 1985

Činnosť Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV v uvedenom období vychádzala z Rámcového programu práce ČSPS a SPS vypracovaného na celé obdobie 7. päťročnice, z rozpracovania záverov 8. zasadnutia ÚV KSC v pôsobnosti SAV a z konkretizovaných plánov aktivít stanovovaných vždy pre jednotlivé roky.

V uvedenom období riadil činnosť spoločnosti ústredný výbor v tomto zložení: V. Kováliková, predsedníčka, M. Kubalák, podpredseda, J. Müllner, podpredseda, J. Vonkomer, podpredseda, E. Páleník, ved. tajomník. E. Brozmannová, hospodárka, K. Adamovič, J. Boroš, V. Černý, J. Danko, L. Ďurič, Š. Graca, J. Greisinger, E. Hradiská, J. Ihnacík, J. Kačániová, E. Kolényi, T. Kollárik, D. Kopasová, M. Kováčiková, I. Ruisel, A. Stančák, I. Šípoš, V. Bačová, M. Šulek, revízori: I. Páričková, J. Senka, O. Zápotočná a náhradníci: M. Hargašová, T. Kováč a G. Zala.

Za najdôležitejšie úlohy v tomto funkčnom období pokladal výbor a jeho predsedníctvo:

- dokončiť práce na legislatívi psychologickéj starostlivosti,
 - pripraviť kompletne text do medzinárodného adresára psychologov,
 - s hlavným výborom ČSPS pripraviť VI. zjazd ČSPS,
 - pripraviť Valné zhromaždenie spojené s odborným seminárom a
 - zabezpečiť pravidelné vychádzanie bulletinu Psychológ v Československu.
- Všetky tieto úlohy výbor splnil.

Okrem týchto úloh plánoval výbor vydať už predtým plánovanú informačnú publikáciu o čs. psychológii a materiály zo VI. zjazdu SPS. Tieto dve úlohy zostávajú zatiaľ nesplnené; prvá pre pracovnú zataženosť navrhovaného autora, druhá pre problémy s vydaním publikácie. Obidve úlohy zostávajú na splnenie členom výboru, ktorí nimi boli poverení.

Činnosť spoločnosti sa v prevažnej miere organizuje v jej oblastných skupinách, odborných sekciách, komisiách a pracovných skupinách. Aj v uplynulom období zorganizovali tieto zložky spoločnosti desiatky odborných podujatí: seminárov, konferencií, odborných pracovných zasadnutí aj iných foriem podujatí na vzájomné informovanie, skvalitnenie svojej práce a informovanie verejnosti. Všetky tieto orgány, aj keď v svojich správach o činnosti niekedy skromne píše, že sa ich činnosť v tom ktorom období obmedzovala iba na niekoľko akcií, rozvíjajú svoju činnosť tak ako to z poslania spoločnosti vyplýva. V tejto správe neuvádzame dlhý rad odborných podujatí, ktoré aj za uplynulé obdobie zorganizovali. Referujú o nich podrobne každoročné správy. Treba tu však povedať, že činnosť týchto orgánov sa neobmedzuje len na usporiadavanie, či spoluprácu pri usporiadavaní rozličných takých akcií ako sú semináre, konferencie o jednotlivých otázkach a pod., ale analyzujú problémy v svojej oblasti, usilujú sa o skvalitňovanie práce psychologov na svojich miestach, rokojú s pracovníkmi z príbuzných odborov, ale aj orgánmi kompetentnými navrhovať na vyššej úrovni i rozhodovať.

Aj v tomto období mnohé z týchto orgánov úzko spolupracovali s vedeckými spoločnosťami príbuzných vedných odborov, so Socialistickou akadémiou, Slovenským ústredným výborom ČSTV, s kompetentnými pracovníkmi a orgánmi niektorých ministerstiev a i.

Pozitívnym prvkom (nie novým, ale v tomto období ešte markantnejším) je úsilie o ďalšie rozvíjanie spoločnej práce — nielen nevyhnutnej — medzi Hlavným výborom ČSPS a Ústredným výborom SPS, ale aj spolupráce jednotlivých sekcií, komisií, aj oblastných skupín.

Osobitne treba spomenúť prácu Komisie pre otázky psychologickéj profesie, ktorá doviedla prácu na legislatívnu psychologickéj starostlivosti do štádia, v ktorom o nej rozhodnú kompetentné vládne legislatívne orgány, prácu Komisie pre informatiku a propagáciu na vydávaní bulletinu Psychológ v Československu, propagácii zjazdu i iných väčších psychologických podujatí, ale aj v starostlivosti o opodstatnenosť a psychologickú hodnotu populárnovedných prác publikovaných v dennej tlači. Zaktivizovala sa aj terminologická komisia; predpokladáme, že jej práca sa, najmä po stimuloch na VI. zjazde ČSPS zintenzívni.

Pokladám za potrebné a spravodlivé vyzdvihnúť v tejto správe prácu redakčného kruhu a osobitne dr. Hradiskej na vydávaní nášho bulletinu. Aj keď redakčná rada samotná i my všetci vieme, že časopis sa dá ešte zlepšiť, je pokrok v jeho vydávaní taký zrejmý, že ho tu nemožno nespomenúť.

Je namieste zmieniť sa v tejto správe aj o činnosti sekretariátu Slovenskej psychologickéj spoločnosti. Zabezpečuje časť prác, ktoré nikde nevidno a o ktorých sa v správach o činnosti obyčajne nepíše: dnes už obrovská členská základňa, zabezpečovanie niektorých úloh spoločných s hlavným výborom ČSPS, distribúcia bulletinu, výzvy a urgencie na zaplatenie členského, styk s Organizačným strediskom vedeckých spoločností SAV a mnoho ďalších drobných prác vyžaduje nielen čas, ale aj značnú obetavosť, ktorú zvykneme nevidieť alebo pokladať za samozrejmosť.

Aj keď vieme, že sa v práci Ústredného výboru a jeho predsedníctva aj všetkých orgánov spoločnosti dá veľa zlepšiť, nazdávame sa, že sme v uplynulom období, o ktorom podávame túto správu, urobili kus dobrej práce i niekoľko ďalších dôležitých krokov, aby Slovenská psychologická spoločnosť v kontinuite svojej existencie na vždy vyššej úrovni plnila poslanie, ktoré je vedúcou smernicou jej snáh.

V Bratislave dňa 10. decembra 1985

PhDr. Veronika Kováliková, CSc.
predsedníčka SPS

UZNESENIE

Valného zhromaždenia SPS pri SAV z 10. XII. 1985

Valné zhromaždenie SPS pri SAV

1. schvaľuje

- a) správu o činnosti ÚV SPS za obdobie od septembra 1983 do decembra 1985 prednesenú predsedníčkou SPS, správu o hospodárení s prostriedkami SPS pripravenú hospodárkou spoločnosti a prednesenú v jej neprítomnosti vedeckým tajomníkom SPS,
- b) výsledky volieb do ÚV SPS na nové funkčné obdobie;

2. konštatuje,

že orgány SPS pri SAV zabezpečovali v uplynulom funkčnom období plnenie úloh vytyčených v spoločnom rámcovom programe činnosti ČSPS a SPS ako aj v plánoch aktivít vypracovaných na jednotlivé roky, a tak prispeli k plneniu poslania Slovenskej psychologickej spoločnosti; preto odstupujúcemu výboru spoločnosti udeľuje absolútorium;

3. ukladá

novému ústrednému výboru do konca apríla 1986 vypracovať rámcový plán činnosti SPS na 8. päťročnicu (jeho prípravu konzultovať s Hlavným výborom ČSPS pri ČSAV) a plán aktivít na rok 1986, riadiť činnosť spoločnosti do budúceho Valného zhromaždenia, pripraviť VII. zjazd Slovenskej psychologickej spoločnosti, pokračovať v prácach na zabezpečení legislatívnej psych. starostlivosti;

4. odporúča

- vo vlastnej aktivite i v usmerňovaní práce odbočiek, sekcií, komisií a pracovných skupín vychádzať z uznesení našich najvyšších straníckych orgánov, predovšetkým 17. zjazdu KSČ, zo záverov 6. zjazdu SPS a 6. zjazdu ČSPS, úzko spolupracovať s Hlavným výborom ČSPS a sústrediť sa predovšetkým
- na skvalitňovanie práce psychológov na všetkých postoch, na ktorých dnes pracujú, a
 - na vytváranie predpokladov pre širšie využívanie psychológie v prospech rozvoja našej vlasti.

Členovia ÚV SPS na obdobie 1985—87

1. Bačová V.	7. Harineková M.
2. Boroš J. (predseda)	8. Hradiská E.
3. Černý V.	9. Ihnacík J.
4. Danko J.	10. Kollárik T.
5. Ďurič L.	11. Kopasová D.
6. Graca Š.	12. Koščo J.

13. Kováč D.
14. Kováčiková M.
15. Kováliková V. (podpredseda)
16. Kubalák M. (podpredseda)
17. Páričková I. (hospodár)
18. Ruisel I.
19. Stančák A.
20. Šípoš I.
21. Šulek M.
22. Taročková T. (ved. tajomník)

23. Vonkomer J. (podpredseda)

Revízori

1. Brozmanová E.
2. Greisinger J.

Náhradníci

1. Martínek J.
2. Sabolová G.
3. Sopková E.

10. decembra 1985 Slovenská psychologická spoločnosť pri SAV usporiadala odborný seminár: **SÚČASNÝ STAV A PERSPEKTÍVY APLIKÁCIE PSYCHOLÓGIE V SSR**. Z referátov, ktoré na seminári odzneli uverejňujeme skrátený príspevok univ. prof. PhDr. J. Boroša, DrSc., príspevok autorov univ. prof. PhDr. O. Kondáša, DrSc. a PhDr. A. Heretika, CSc., tiež príspevok PhDr. M. Kubáka, CSc. so spoluautorom doc. PhDr. T. Kollárikom, CSc. Referát univ. profesora PhDr. J. Hvozdíka, DrSc. a PhDr. J. Ihnacika uverejníme v najbližšom čísle.

STAV, PREDPOKLADY A VYHLIADKY APLIKÁCIE PSYCHOLÓGIE V SSR

V príspevku: „Súčasný stav, úlohy a perspektívy aplikácie psychológie v SSR sa J. Boroš zamýšľal nad otázkami perspektív psychologických vied, zodpovednosťou ich zamerania a osobitne nad otázkami integrácie získaných vedeckovo-výskumných údajov, ako aj koordinácie našich postupov v nich.

Pokúsil sa, vychádzajúc z uvedeného a nadväzujúc na doterajšiu prácu poukázať na niektoré praktické úlohy, teoretické problémy i názory, na základné zameranie psychologických vied v súčasnej etape rozvoja našej spoločnosti. Z tohto hľadiska sa na jednej strane v zhode s požiadavkou zosúladenia techniky a technológie s charakteristikami pracovnej sily, t. j. človeka a na strane druhej formovaním štruktúry pracovnej činnosti človeka, zodpovedajúcej potrebám novej techniky a technológie zaoberal úlohami psychológie práce a inžinierskej psychológie, ale aj sociálnej psychológie práce. Nemôže nám ísť len o zdokonaľovanie výrobných prostriedkov. Spolu s rezervami zvýšenia produktivity práce vytváranými vedecko-technickým procesom stále väčší význam nadobúdajú rezervy hlavnej výrobnéj sily — človeka. Nuž a práve problém schopností človeka, ako hlavnej výrobnéj sily spoločnosti, má veľmi úzky vzťah k psychológii. Práve psychológia má dať odpoveď na otázky — čo sú schopnosti, z akých komponentov sa skladajú, aká je ich podstata aké sú zákonitosti ich rozvoja. Tieto otázky, ako je to všeobecne známe, sú predmetom širokých a častých diskusií.

V ďalšom sa okrem iného venoval problémom poradenskej psychológie, kde konštatoval popri pozitívach viacero nedoriešených otázok, ktoré súvisia s neochotou nadriadených orgánov riešiť ich, resp. so zastaralým prístupom k nim zo strany niektorých inštitúcií. Na zreteli treba mať aj tú skutočnosť, že v ČSSR je nejednotnosť nielen v koncepcii poradenstva, ale aj v systéme jeho

V. PSYCHOLÓGIA VO SVETE

DIFERENCIACE ZÁJMŮ V SOUČASNÉ AMERICKÉ PSYCHOLOGII

Rozrůznění současné americké psychologie se odráží zčásti v struktuře Americké psychologické společnosti (APA), která má 40 sekcí (viz Brožek, Hoskovec, 1984, Čs. psychologie 28, 166—169). Detailnější obraz rozčlenění zájmů a pracovních oblastí poskytuje výčet (soupis), který používají členové APA při vyplňování speciálního dotazníku, sloužícího k charakterizaci jejich zájmů (APA Directory Survey).

Členstvo APA se dělí na členy řádné (Members, N = 46 042 v roce 1984), zasloužilé členy (Fellows, N = 3 641) a přidružené členy (Associates, N = 8 539).

Úsek seznamu, týkající se specializace amerických psychologů, registruje 14 oblastí: 1. Systémy, metodika a profesionální problematika. 2. Experimentální psychologie člověka a zvířat. 3. Fyziologická psychologie. 4. Psychologie vývojová (life-span, s úseky psychologie dětství, dospívání, dospělosti, stáří). 5. Psychologie osobnosti. 6. Sociální psychologie. 7. Klinická psychologie. 8. Psychologie ve společenských celcích obcí (Community Psychology). 9. Poradenská psychologie. 10. Psychologie ve školství. 11. Pedagogická psychologie. 12. Inženýrská psychologie. 13. Průmyslová a organizační psychologie. 14. Psychologie spotřeby.

V části soupisu nazvaného „Ostatní obory (specialties) psychologie“ se v roce 1984 uvádí dalších 28 kategorií: 1) Psychologie v architektuře, 2) ve výchovných zařízeních, 3) životního prostředí, 4) existenciální, 5) forensní (v soudních věcech), 6) obecná, 7) tvarová (Gestalt), 8) humanistická, 9) matematická, 10) vojenská, 11) parapsychologie, 12) pastorální, 13) pediatriká, 14) fenomenologická, 15) filozofická, 16) politického života, 17) populačních problémů, 18) profesionální, 19) hodnocení programů, 20) psychoanalýza, 21) psychobiologie, 22) psycholingvistika, 23) psychologie ženy, 24) psychometrika, 25) psychofarmakologie, 26) psychofyzika, 27) psychoterapie, 28) psychologie rehabilitační.

Nzřídka psychologové pracují v oblastech, které mají širší rozsah a v nichž je psychologie jen jednou z disciplin, které se na práci podílejí. Do této kategorie patří např. administrativa soukromých a veřejných podniků, komunikace, užití počítačů, informační služby, lidské vztahy v průmyslu (industrial relations), právní věda, reklama, masové komunikační prostředky, lékařství, ošetrovatelství, výchova vadných dětí (special education), sociální vědy a statistika.

Tab. 1 a 2 ukazují procentuální zastoupení mužů a žen v jednotlivých sekcích APA. Údaje svědčí o výrazné různosti zájmů podle pohlaví o práci v mnoha sekcích APA. Je velmi pravděpodobné, že vbrzku dojde ještě k další diferenciaci zájmů, odrážejících se ve vzniku a růstu nových sekcí.

Uvedený proces vede americké psychology k přijetí hluboké rozrůzněnosti psychologie, která není vázána na jednotnou teorii. Zároveň se však psychologie spojuje s jinými vědami v nové vědní celky.

V tomto procesu budou mít asi rozhodující vliv změny ve společnosti (např. zvýšení zájem o bilingvismus a psycholingvistiku bude odrážet rostoucí podíl španělštiny jako druhého komunikačního prostředku, bude potřeba hlubšího

Tab. 1. Příslušnost členů APA k sekcím v roce 1984
(starší sekce, vzniklé do roku 1965)*

Číslo	Sekce	Celkem	Muži	Ženy	% mužů	% žen
1.	Obecná psychologie	5,083	3,540	1,543	69,6	30,4
2.	Výuka psychologie	2,018	1,571	447	77,8	22,2
3.	Experimentální psychol.	1,471	1,252	219	85,1	14,9
5.	Hodnocení a měření	1,173	974	199	83,0	17,0
6.	Fyziologická a srovnávací psychologie	791	676	115	85,5	14,5
7.	Vývojová psychologie	1,202	660	542	54,9	45,1
8.	Psychologie osobnosti a sociální psychologie	3,261	2,536	725	77,8	22,2
9.	Spol. pro psychol. studium social. otázek	2,848	1,882	966	66,1	33,9
10.	Psychologie a umění	428	294	134	68,7	31,3
12.	Klinická psychologie	5,055	3,920	1,135	77,5	22,5
13.	Konzultační psychologie	921	774	147	84,0	16,0
14.	Průmyslová a organizační psychologie	2,393	2,073	320	86,6	13,4
15.	Pedagogická psychologie	2,255	1,684	571	74,7	25,3
16.	Psychologie užitá ve školách	2,305	1,328	977	57,6	42,4
17.	Poradenská psychol.	2,554	1,963	591	76,9	23,1
18.	Psychologie ve veřejných službách	956	775	181	81,1	18,9
19.	Vojenská psychologie	590	544	46	92,2	7,8
20.	Vývoj v dospělosti a stárnutí	984	621	363	63,1	36,9
21.	Spol. inženýr. psychologů	565	519	46	91,9	8,1
22.	Rehabilitační psychologie	931	715	216	76,8	23,2
23.	Psychologie spotřeby	433	367	66	84,8	15,2
24.	Teoretická a filozofická psychologie	517	438	79	84,7	15,3
25.	Experimentální analýza chování	1,429	1,182	247	82,7	17,3
26.	Historie psychologie	550	469	81	85,3	14,7

* Tabulku jsme sestavili podle údajů adresáře členů APA za rok 1984. Jeden člen APA může být ve více sekcích. Sekce 4. a 11. ve sledované době neexistují.

Tab. 2. Příslušnost členů APA k sekcím v roce 1984
(novější sekce, vzniklé po roce 1965)*

Číslo	Sekce	Celkem	muži	ženy	% mužů	% žen
27.	Komunální péče o duševní zdraví	1,748	1,284	464	73,5	26,5
28.	Psychofarmakologie	1,036	866	170	83,6	16,4
29.	Psychoterapie	4,698	3,328	1,370	70,8	29,2
30.	Psychologická hypnóza	1,292	1,093	199	84,6	15,4
31.	Sdružení psychologických společností jednotlivých států USA	556	427	129	76,8	23,2
32.	Psychologie humanistická	793	588	205	74,1	25,9
33.	Mentální retardace	853	603	250	70,7	29,3
34.	Psychologie populační a environmentální	452	324	128	71,7	28,3
35.	Psychologie ženy	2,134	128	2,006	6,0	94,0
36.	Psychologové zajímající se o náboženství	1,117	867	250	77,6	22,4
37.	Služby pro děti, mládež a rodinu	1,436	873	563	60,8	39,2
38.	Psychologické aspekty péče o zdraví	2,419	1,798	621	74,3	25,7
39.	Psychoanalýza	1,748	1,059	689	60,6	39,4
40.	Klinická neuropsychologie	1,469	1,125	344	76,6	23,4
41.	Psychologie a právo	971	766	205	78,9	21,1
42.	Psychologové v samostatné praxi	5,057	3,785	1,272	74,8	25,2

* Tabulku jsme sestavili podle údajů adresáře členů APA za rok 1984. Jeden člen APA může být ve více sekcích.

studia rodiny, která je pod značným stresem), v technologii (např. rozšiřující se užití počítačů ve výzkumu a v psychodiagnostice), v teorii (např. nové způsoby zpracování a předávání informací budou podporovat růst zájmu kognitivní psychologii).

J. Brožek, J. Hoskovec

HISTORIOGRAFIE PSYCHOLOGIE V SOUČASNÉ ČÍNĚ

Čínská vědecká psychologie prošla ve 20. století značnými výkyvy. V Číně bylo zrušení psychologie 1966 trpkým plodem „kulturní revoluce“. Teprve v roce 1978 byla psychologie „rehabilitována“. Od té doby dochází k jejímu rozvoji, který je zajímavé sledovat. Na tomto místě si zvláště všimneme historiografie psychologie.

V této souvislosti je důležité si připomenout obnovení činnosti Psychologického ústavu Čínské akademie věd. Ředitelem se stal Pchan Šu, jenž byl rovněž vedoucím oddělení základních teorií, kam spadá i studium historie psychologie.

V roce 1979 byl obnoven časopis *Acta Psychologica Sinica* (který též uveřejňuje články z historie psychologie) a Čínská psychologická společnost. Historiografie psychologie se rozvíjí zejména v Nankingu, Šanghaji a Pekingu.

Oživení historiografie psychologie v současné Číně bylo rovněž poměrně rychlé. V nedávné době vyšly překlady knih sovětských (M. G. Jaroševskij a L. I. Ancyferová) a amerických psychologů (E. G. Boring, G. Murphy a J. K. Kovach, D. Schulz). Objevily se však i práce původní o tradiční čínské psychologii, zdůrazňující zejména materialistické pojetí psychiky, a o historii západní psychologie.²

V jedinečné knize o tradičním čínském psychologickém myšlení, věnované období let 770—221 před naším letopočtem (autorem je Jen Kuo-čchaj) se zevrubně připomínají především Konfucius (pedagogická psychologie), Muo-C', který se narodil asi 10 let po smrti Konfuciově a zemřel asi 10 let po narození Menciově (vztahy emocí a chování), Sung-Jin (vztahy duše a těla), Mencius (podstata člověka) a Sün-C' (vztahy duše a těla, podstata člověka).-

U příležitosti oslav šedesátého výročí založení Čínské psychologické společnosti (založena byla v roce 1922) Pchan Šu a Kao Tüe-fu vydali antologii 25 článků o různých aspektech tradiční čínské psychologie. Náplň antologie lze rozdělit do tří kategorií: 1) Významní čínští myslitelé Sün-C', Wang Čchung, Konfucius, Taj Čen, Mencius, Wang Fu-C' a Ču Ši, 2) analýza materiálu, obsažených ve vybraných starých čínských knihách, 3) speciální oblasti jako lékařská psychologie, psychologická diagnostika, vojenská psychologie a psychologie sportu.⁴

Současná čínská historiografie psychologie pracuje na třech hlavních projektech. Prvním je systematické studium tradičního psychologického myšlení v Číně, druhým studium vývoje západní psychologie za posledních padesát let a třetím studium vývoje psychologie v Sovětském svazu. Všechny tři projekty angažují vybrané skupiny vědeckých pracovníků, kteří se scházejí čas od času k pracovním jednáním, na nichž se podrobně hodnotí pokrok ve zpracování jednotlivých témat. Tato jednání mohou trvat i několik týdnů.

První projekt vyústí v rozsáhlé monografii či řadě monografií, které slibují být jedinečným příspěvkem ke světové literatuře o daném předmětu. Výsledky druhého a třetího projektu budou publikovány formou universitních učebnic.

¹ Uvedené informace byly získány osobním a písemným kontaktem s čínskými psychology. Mezi nimi to byl zejm. Jen Wen-fan ze Šanghaje a Kao Tüe-fu z Nankingu.

² Kao Tüe-fu (Red.), Si-fang Tin-taj Sin-li-süe Š' (Historie moderní západní psychologie), Peking: Žen-min Tiao-jü Čchu-pan-še, 1982.

³ Jen Kuo-čchaj, Sien-čchin Sin-li Š'-siang Jen-tiou (Studie o tradičním čínském psychologickém myšlení v období Sien-čchin), Čchang-ša: Chu-nan Žen-min Čchu-pan-še, 1981.

⁴ Pchan Šu a Kao Tüe-fu (Red.), Čung-kuo Ku-taj Sin-li-süe S'-siang Jen-tiou (Články o tradičním čínském psychologickém myšlení), Nan-čchang: Tiang-si Žen-min Čchu-pan-še, 1983.

J. Brožek a J. Hoskovec